

Rastislav Ballek rendező szürrealista látványszínházat csinált édesapja didaktikus regényéből

„A szív, az csak egy izom”

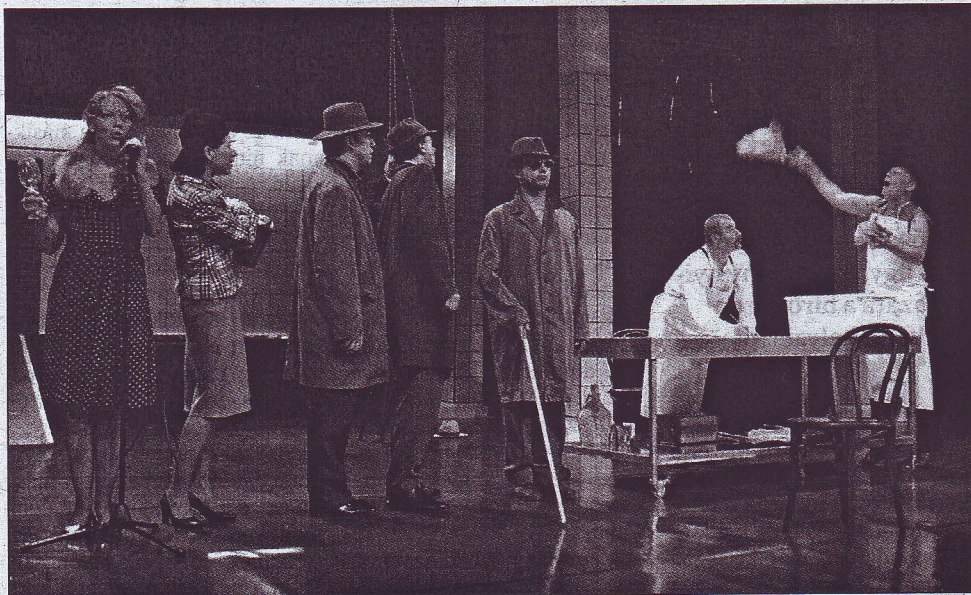
Ezt a katonaorvos mondta a hentesnek, aki hússal dolgozó ember letére különösnek találta a megjegyzést. Mint ahogy azt is különösnek találta, hogy zongoráznak az ő házában.

JUHÁSZ KATALIN

Bár az a ház nem is az ő háza. Az ő háza valahol a „tót hegyekben” állt, amíg a németek fel nem gyújtották. Ez akkor történt, amikor hősünk partizán volt. És mivel partizán volt, a háború után jutalmul kiutaltak neki egy mézszárszéket egy kisvárosban. Ez a kisváros konkrétan és képletesen is jó messze van, lent a déli határnál, és furcsa emberek lakják. Furcsán öltöznek, beszélnek, élnek, a kamasz gyerekek például tegeznek a szüleiket.

A Ladislav Ballek regényéből készült színpadi adaptáció témája a második világháború után kialakult furcsa helyzet, amikor mindenki mohón élni, élvezni, boldogulni és gazdagodni akart. Egyfajta kétségbeesett hedonizmus tombol a vidéken, ahová Riečan hentes és családja érkezik. A bolt régi tulajdonosától örököl egy segédet, aki a seftelés, ügyeskedés nagymestere, neki köszönhetően meg is tollasodik a család. Ezzel egy időben a feleség és a kamasz lány megdöbbenő változáson megy keresztül. Nem csak a helyi módihoz alkalmazkodnak gyorsan, hanem erkölcsileg is egyre ledébbek lesznek, amit a becsületes, jó lelkű családfő döbbsent értetlenséggel szemlél.

Az ilyesfajta történetekben sok a csábító klisé: az édesből könnyen lesz negédes, az egyszerűből szimpla. Rastislav Ballek, az író fia azonban rendezőként ügyesen halászta ki az előadást a cukoroldatból azzal, hogy helyenként szociográfiailag hitelesítette a dolgokat, másutt pedig az abszurd és a groteszk felé vitte el a jeleneteket. Az előadásra a harsogó kontrasztok ellenére is egységes szemlélet, következetesség és

Az előadásra egységes szemlélet, következetesség és rétegeztség jellemző (Dömötör Ede felvétele)

rétegeztség jellemző. Nelli (Holocsy Krisztina) a darab során többször tereget egy láthatatlan kötéltre. A mosott ruhák egymás után esnek a földre. Ő viszont csak rakja tántoríthatatlanul, mint ahogyan az elfuserált jogászból lett zongoratanár (Hajdú László) is rendületlenül imitálja a zongorázást a pianó tetején, vagy ahogyan a háttérben többször végignézzhetjük egy disznó felporciozását – szerencsére csak filmvásznon. Az emberek többször disznófejekkel parádézhatnak az asztalnál, ugye nem kell magyarázni a szimbolikát... A színpadon végig egy mikrofon áll, a szereplők néha abba beszélnek, ilyenkor szavaik erős hátszelet kapnak, messzebbre érnek. Máskor a dekadens bárénekesnő (Szabó Szvrcek Anita) régi kuplékat bűg. E langy slágerzenére lépked, botorkál és dülöngél a színen, mint valami cirkuszporondon Filadelfi, a patikus (Ollé Erik), az emberi rönccs, aki egy marék aszpirin és egy üveg bor kombinációjára esküszik komolyabb lelki bajok kúrálásakor, viszont mindig nagy igazságokat mond ki az adott helyzetről, vagy a világnak önnön vesztébe rohanásáról. Teszi ezt kicsit elemelten, szinte kívülrőlként ironizálva.

De sok minden más is idézőjelbe kerül ebben a rendezés-

ben, a Komáromi Jókai Színház deszkáin rég látott „formabontásban”. Ballek részéről bátor döntés volt magyar társulattal játszani el a darabot, mert nem lehetett tudni, üt-e majd ez a történet ebben a közegben is.

Nos, szinte az összes színészt meg kell dicsérni. Mokos Attila pazar hentessegéd, kellően, az az nem túlzottan vagány, csak pont amennyire kell. Bandor Éva az elején félnék, de éhes szemű hentesné, aztán kibújik belőle az asszonyállat. Ennek a negatív fejlődéstörténetnek inkább passzív, sodródó „el-szenvedője” a lánykát alakító Tar Renáta. Én legalábbis elhittem neki – talán mert nagyon el akartam hinni –, hogy a cudar világba vetett nemes lélek menthetetlenül elvész, illetve azért veszi át a káros külső ingerket, mert nincs felvértezve ellenük. Ahonnét ugyanis ő jött, ott nem fejlesztenek ilyen páncélt, mert nincs rá szükség.

Fabó Tibor pedig tényleg telitalálat a hentes szerepére. A többiekkel ellentétben nála szinte csak belül történnek a dolgok. Talán mondanom sem kell, hogy a legnehezebb feladatot ő kapta ebben a szürrealista látványszínházban. Nem játszik főhóst, nem csillogtat technikát, nem tolakszik mások elé, mégis ő az előadás főszereplője. Hiába a hentesse-

géd cím, ebben a történetben a hentes sorsa a legmegrázóbb, aki mintha egy másik bolygóról érkezett volna, mintha a kis herceg pottyant volna Villon haláltánc-versébe.

Egy rövid, de izgalmas történelmi korszak elevenedik meg a darabban: az 1945–48-as időszak. Ezek a görcsösen élvezni vágyó emberek sok mindenen keresztülmentek, mi, nézők pedig gondban vagyunk, vajon van-e jogunk ítélkezni felettük. Ráadásul mi már azt is tudjuk, mi vár rájuk. Bizony, építhetik majd szépen a szocializmust negyven éven át, és mellel egészen más dalok lesznek divatban. Nem tudom, szándékában állt-e a rendezőnek az úgynevezett „békebeliség” flingjének felidézése, én mindenesetre éreztem az előadásban egy utolsó elrugaszzkodást, végső visszaszámlálást. A történetből „brechtiesen” kilépő kuplézással, mikrofonba szövegeléssel talán arra figyelmeztet a rendező bennünket, kisembereket, hogy sosem tudhatjuk, hová fajulnak a dolgok, mikor tesz nekünk keresztbe a történelem.

A hentessegédet legközelebb már csak ősszel láthatják Komáromban. Emlékezzenek szavamra: nézzék meg. Tanulsgos lesz.

Újszó 64. évfolyam, 147. szám, 8. oldal 2011. 6. 25. szombat